

Pfv.II.21.999/2012/6.

A Kúria a dr. Moldoványi Gabriella ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Király Zsuzsanna ügyvéd által képviselt alperes ellen házasság felbontása és járulékai iránt a Debreceni Városi Bíróságon 21.P.21.370/2010. számon indított és a Debreceni Törvényszék által 1.Pf.20.049/2012/11. számú jogerős ítélettel elbírált perében a felperes részéről 47. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezését hatályában fenntartja.

A pernyertes alperes pártfogó ügyvédjének díját a pereszes felperes viseli.

A le nem rótt 70.000 (hetvenezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket a magyar állam viseli.

Ez ellen az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A peres felek Ny.-ban kötöttek házasságot, mely mindkettőjüknek első házasságkötése volt. A házasságot megelőző élettársi kapcsolatukból 2000. március 20. napján A., házasságukból 2001. október 25. napján K., 2003. január 9-én Sz., 2007. december 29-én B. utónevű gyermekeik születtek. A peres felek utolsó közös lakóhelye a Ny.-T., T. tanyai ingatlanban volt, ahol a felek házassági életközössége 2010. február elején szakadt meg véglegesen. A felek házasságában problémát jelentett, hogy a felperes édesanyja az alperest nem fogadta el, és anyagi nehézségeik miatt is vita, veszekedés alakult ki közöttük. Az életközösség megszakadását követően egy ingatlanban, de különváltan éltek 2010. május 25-ig, a felperes és a négy gyermek felperesi édesanyjához való költözéséig. A négy gyermek 2010 júniusáig lakott felperessel, a nyári szünetben felváltva hol a felperesnél, hol az

alperesnél tartózkodtak, 2010 szeptemberétől A., K. és B. az alperesnél tartózkodik életvitelszerűen. A három lány ruházata, személyes higiénája alkalmanként ápolatlan, gondozatlan hatást keltett, vizelettartási problémáik voltak. Az alperes a gyermekekkel az utolsó közös lakásból elköltözött a Ny.-T., D. u. alá, Sz. M. nevű testvéréhez, aki jelentősen besegít a gyermekek ellátásában az alperes édesanyjával együtt.

A felperesnek 2010 júliusában alakult ki szerelmi kapcsolata F. Zs.-val. A felperes Sz. nevű gyermekével kezdetben az édesanyja tulajdonában levő Ny., D. utca alatti ingatlanban, majd F. Zs. Ny.-T., T. u. alatti ingatlanában lakott, mely utóbbi két szoba, konyha, kamra, fürdőszoba helyiségekből álló kertes családi ház, a fűtés cserépkályhával megoldott, az ingatlan bútorzata szerény, tiszta, minden gyermek számára megfelelő, külön fekhely biztosított.

A felperesnek 28.500 forint rendelkezésre állási támogatás, valamint 13.700 forint családi pótlék képezi jövedelmét. Élettársa szociális segéllyel rendelkező munkanélküli. A felperes jelenleg gimnáziumi tanulmányokat folytat.

Az alperes 28.500 forint rendelkezésre állási támogatásban, 51.000 forint családi pótlékban részesül, valamint alkalmi munkákból havonta kb. 100.000 forintos jövedelemre tesz szert.

A felperes módosított keresetében az alperessel kötött házassága felbontását, a négy gyermek nála történő elhelyezését, a kapcsolattartás szabályozását és az alperes gyermektartásdíj fizetésre kötelezését kérte.

Az alperes viszontkeresettel a házasság felbontását, a négy gyermek nála történő elhelyezését, a kapcsolattartás szabályozását és a felperes gyermektartásdíj fizetésre kötelezését kérte. Arra az esetre, ha a bíróság a gyermekeket a felperesnél helyezné el, gyermekenként 7.000 forint határozott összegű gyermektartásdíj fizetését vállalta és a kapcsolattartás felperessel azonos módon való szabályozását kérte.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a peres felek házasságát felbontotta, négy kiskorú gyermeküket a felperesnél helyezte el, az alperest a felperes részére 2011. november 1. napjától kezdődően gyermekenként havi 7.000 forint határozott összegű gyermektartásdíj megfizetésére kötelezte, és szabályozta az alperes és a gyermekek

közötti kapcsolattartást.

Ítéletének indokolásában megállapította, hogy az életközösség megszakadásához a felek érzelmi eltávolodása vezetett, melynek oka a mindennapokban jelentkező anyagi nehézségek miatt felmerülő vitákból adódó feszültség volt. A lefolytatott bizonyítási eljárás alapján arra az álláspontra helyezkedett, hogy a gyermekek megfelelő testi, lelki, szellemi fejlődését a felperes tudja biztosítani, így őket az édesanyánál helyezte el.

Az ítélet ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben a gyermekek nála történő elhelyezését, a felperes gyermekenként havi 5.000 forint gyermektartásdíj megfizetésére kötelezését, valamint a kapcsolattartás szabályozását kérte.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett részét részben megváltoztatta és a három lánygyermeket az alperesi apánál helyezte el, a felperest 2012. július 1. napjától kezdődően minden hónap 15-e napjáig előre esedékesen gyermekenként havi 5.000 forint határozott összegű gyermektartásdíj megfizetésére kötelezte, valamint a felperes és a kiskorú gyermekek közötti kapcsolattartást szabályozta.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által helyesen megállapított tényállást az elsőfokú eljárás adatai alapján kiegészítette, és ítéletének indokolásában megállapította, hogy a peres felek házasságának megromlásában az anyagi nehézségeken kívül közrehatott a felperesnek a házassági együttélés ideje alatt F. Zs.-val szemben tanúsított, az alperes féltékenységre alapos okot adó magatartása is. A gyermekelhelyezés körében a másodfokú bíróság a gyermekek véleményét, a szülők átlagosnál gyengébb nevelési képességét, a gyermeknevelés alperesnél kedvezőbb objektív és szubjektív körülményeit is értékelési körébe vonta. A másodfokú eljárás során beszerzett iskolai jellemzésből, kiegészített szakértői véleményből, valamint a tanúvallomások újra értékeléséből arra a következtetésre jutott, hogy az alperes tartásában lévő három kiskorú leánygyermek számára az alperes tud hosszabb távon megfelelő anyagi biztonságot és nevelési háttérrel biztosítani.

A jogerős ítélet ellen a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, melyben a jogerős ítélet részbeni hatályon kívül helyezését, a hivatkozott jogszabályoknak és irányelvnek megfelelő határozat meghozatalát kérte. Jogszabálysértésként a Csjt. 72/A. §-ának, illetve a Legfelsőbb Bíróság 17. sz. Irányelvében foglaltaknak a sérelmét jelölte meg. Álláspontja szerint az

elsőfokú bíróság a teljes körűen feltárt tényállás alapján érdemben helyes és a vonatkozó jogszabályoknak megfelelő döntést hozott. Kiemelte, hogy míg a felperes a házasság megromlása körében az alperes felróható magatartását G. Gy., G. T., K. M., Sz. P. és Sz. M. tanúk vallomásával hitelt érdemlően bizonyította, addig a jogerős ítélet Gy. Z., Gy. Z.-né, az alperes édesanyja és nővére közvetett bizonyítékként értékelhető tanúvallomása alapján csak valószínűsítette, hogy a felek házasságának megromlásában a F. Zs.-val fennállott feltételezett szerelmi kapcsolata közrehatott. Álláspontja szerint a környezettanulmány és a szakértői vélemény alapján az is megállapítható, hogy az alperes és családja a gyermekek nevelésére alkalmatlan, a gyermekek az alpereshez is kevésbé kötődnek, a szülők közül inkább az édesanya az alkalmasabb személyiségű és képességű a gyermekek nevelésére.

Az alperes érdemi ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult. Álláspontja szerint a másodfokú bíróság a jogszabályokkal egyező, megalapozott, a bizonyítás eredményeire alapított, érdemben helyes döntést hozott. Álláspontja szerint a másodfokú bíróság mérlegelése az elsőfokú bírósággal szemben kiterjedt egyrészt az egyes bizonyítékok bizonyító erejének megállapítására, másrészt a bizonyítékoknak és a felek, valamint a per egyéb résztvevői magatartásának egybevetésére és a maguk összességében való értékelésére. Hangsúlyozta, hogy mind az iskolai, óvodai jellemzések, mind a környezettanulmány alátámasztják az alperes gyermeknevelésre való alkalmasságát. Rámutatott, hogy a felperes 3 hónapot kivéve hosszú évek óta munkanélküli, és ugyancsak segélyből él az élettársa is, akivel több alkalommal is lakóhelyet váltottak. Hangsúlyozta, hogy a három kislány megfelelő, higiénikus körülmények között él, és az apai nagymama és nagynéni nagy szeretetben vesznek részt a gyermekek nevelésében. Felülvizsgálati ellenkérelméhez csatolta az alperesi apánál elhelyezett három kislány iskolai, óvodai jellemzését, a házi orvos véleményét, és előadta, hogy az anyánál nevelkedő Szilveszter agresszív lett, pszichológiai problémái vannak. A három kislány jelenleg nagyon szeretné, ha a fiúgyermek is az édesapánál lenne elhelyezve.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

1. A Csjt. 72/A. §-ának (1) bekezdése szerint a gyermek elhelyezéséről a szülők döntenek, a szülők megegyezésének hiányában pedig a bíróság a gyermeket annál a szülőnél helyezi el, akinél a kedvezőbb testi, szellemi és erkölcsi fejlődése biztosított. A Legfelsőbb Bíróság gyermekelhelyezésével kapcsolatos szempontokról szóló - többször módosított - 17. számú Irányelvének a III. pontja egyértelmű abban, hogy a gyermek elhelyezésének alapvető szempontja a gyermek érdeke. Ezért a bíróságnak a gyermek életét érintő minden

körülmény feltárásával és együttes mérlegelésével kell határoznia. Egyes kiragadott körülmények túlértékelése, más szempontoknak pedig a figyelmen kívül hagyása akadályozza, hogy a gyermek elhelyezésénél a gyermek érdeke megfelelően érvényesüljön (BH 2004. 114., BH 2001. 479.).

Nem helytálló tehát a felperesnek a felülvizsgálati kérelmében tett megállapítása abban a körben, hogy a jogerős ítélet a szakértői véleményben foglaltakat teljesen figyelmen kívül hagyta volna. Az ítélkezési gyakorlat kialakított olyan szempontokat, amelyeket a gyermek elhelyezési perekben általában vizsgálni kell. Természetesen ezeknek a tipikus szempontoknak a súlya egy-egy ítéleti döntés meghozatalánál - akár külön-külön, akár egymáshoz viszonyítva - a konkrét esetekben nagyon eltérő lehet. A bíróságnak gondosan vizsgálnia kell, hogy a szülőket az egyéniségük, erkölcsi tulajdonságaik, életmódjuk alkalmassá teszi-e a gyermekek nevelésére. Figyelembe kell vennie a gyermekhez való ragaszkodás őszinteségét, a gyermeknek a szülő iránt táplált érzelmeit, a gyermeknek az egyik vagy másik szülőhöz való kötődését, a szülő nevelési képességét, az iskoláztatási lehetőségeket. Vizsgálni kell továbbá a felek anyagi és lakáshelyzetének alakulását, azt, hogy a gyermek tartása, gondozása, egészségügyi ellátása melyik szülő környezetében van jobban biztosítva. Értékes adatokat szolgáltathat a gyermekelhelyezés kérdésében való döntéshez a környezettanulmány, az óvodai, iskolai vélemény, megfelelő esetekben a pszichológiai szakvélemény. Ennek beszerzése különösen akkor indokolt, ha kellő alapossággal felderített tényállás alapján - az eset sajátos körülményeire (a gyermek egyénisége, érzésvilága, a családban kialakult légkör stb.) is figyelemmel - várható, hogy a pszichológiai szakvélemény elősegíti a gyermek érdekét szolgáló helyes döntést.

A jogerős ítélet indokolása nem hagy kétséget a felől, hogy a gyermekek elhelyezésével kapcsolatos döntés meghozatalakor a másodfokú bíróság a gyermekek elhelyezése szempontjából jelentős valamennyi objektív és szubjektív körülményre egyaránt figyelemmel volt. Nem kizárólag a szakértői vélemény megállapításait vette alapul, hanem a felek élet- és lakáskörülményeit, a gyermekek iskoláztatásának a lehetőségeit, a szülőknek a gyermekek fizikai ellátására való képességét, a gondozásuk, ellátásuk, nevelésük terén eddig tanúsított magatartását, a feleknek a házasság felbomlásáért való felelősségét, a felek egyéniségét, gyermeknevelésre való alkalmasságát, a szülők, gyermekek, testvérek egymáshoz való érzelmi kötődését, a gyermekek nemét, korát, testvérkapcsolat jelentőségét is értékelte. Ezekre a szempontokra tekintettel a másodfokú eljárásban a bizonyítási eljárást kiegészítette, és az új óvodai, iskolai vélemények, valamint a kiegészítő szakvélemény birtokában arra a következtetésre jutott,

hogy a gyermekneveléshez szükséges anyagi biztonságot az alperes képes megteremteni a három kiskorú leánygyermek részére, akinek a 2010 szeptembere óta nála nevelkedő gyermekek nevelésére való alkalmassága is bizonyítást nyert.

A Kúria egységes ítélezési gyakorlata alapján is megállapítható, hogy amennyiben a peres felek azonos adottságokkal, nevelési attitűddel, gyermeknevelésre való alkalmassággal rendelkeznek, az egyéb szempontok között a család széteséséért való felelősségnek, a nevelő szülőhöz való kötődésnek, az állandóság, biztonság megteremtésének nagyobb jelentősége van (Pfv.II.20.721/2002.). Az irányelv III/B. pontja részletesen taglalja azokat a szempontokat, amelyek az állandóság fenntartása mellett szólnak és kiemeli, hogy a gyermek egészséges személyiség fejlődését az segíti elő, ha megszokott környezetében őt szeretettel körülvevő személyek gondozásában nevelkedhet. A gyermeknek biztonságérzetet nyújt a megfelelő környezet állandósága, a környezetváltozás, az elhelyezés változtatása viszont szorongást, félelemérzetet kelthet benne. Ennek a személyiségre károsan ható következményeitől a szülők kötelesek a gyermeket megvédeni. Ugyanakkor az irányelv azt is hangsúlyozza, hogy az állandóság követelményének érvényre juttatásánál a gyermek és a szülő közötti személyes kapcsolatnak és nem a lakóhelynek van elsődleges jelentősége. Az egészséges fejlődést elősegítő környezetben való megmaradás biztosítása olyan fontos szempont, amelyet a gyermek elhelyezésnél figyelembe jövő körülmények között jelentőségének megfelelően kell értékelni, a gyermeket az indokolatlan környezetváltozás izgalmaiktól, az ezzel járó megrázkódtatásoktól meg kell kímélni. Az egységes ítélezési gyakorlat az állandóság fogalmát nem a megszokott lakókörnyezetre vagy azokra a személyekre szűkíti le, akik a gyermek közvetlen gondozását korábban ellátták, hiszen csak azt az állandóságot tartja a gyermek érdekében feltétlenül kívánatosnak, amely a gyermek környezetének jellegével, az őt érő pozitív nevelői hatások következetes érvényesülésével, a gondozást ellátó személy szeretet, biztonságot nyújtó egyéniségével és jelenlétével együttesen valósul meg.

Helyesen mutat rá a jogerős ítélet arra, hogy a pszichológus szakértő véleménye szerint az átlagosnál gyengébb, érzelmileg, indulatilag labilisabb nevelési képességekkel rendelkező szülők közül a régi családi környezetet idéző állandóságot az alperes jelenti inkább a gyermekek számára, az ő környezetében levő családtagok stabilabb segítséget tudnak nyújtani az alperesnek a gyermek neveléséhez, mint a felperes gyermekekkel is felszínesebb kapcsolatot ápoló, érzelmileg sodorható, befolyásolható személyiségű partnere. Ez a megállapítás annak tükrében is érvényes, hogy a jogerős ítéletnek a felperes házasság megromlásáért való felelőssége körében tett okfejtése a

gyermekelhelyezés körében egyáltalán nem vehető figyelembe, hiszen peradatok nem támasztják alá, hogy a felperes magatartásával a családjával szembeni felelőtlenséget, önzést, közömbösséget juttatta volna kifejezésre (BH. 2000.204.).

2. A jogerős ítélet a közös kiskorú gyermekek elhelyezésének az alapjául szolgáló tények köre tekintetében a peres felek előadásának, a kihallgatott tanúk vallomásának, a perben kirendelt igazságügyi pszichológus szakértő véleményének és a becsatolt okirati bizonyítékok adatainak az egymással való egybevetése, azok okszerű, logikai ellentmondásoktól mentes és a Pp. 206. §-ának (1) bekezdésében foglalt elveknek egyébként is megfelelően történt értékelése alapján megalapozottan állapította meg a tényállást. Ítéletének indokolásában - a Pp. 206. §-ának (1) bekezdésében foglalt követelményeknek megfelelően - az arra vonatkozó bizonyítékok megjelölésével röviden előadta az általa megállapított tényállást, hivatkozott azokra a jogszabályokra, amelyeken az ítélete alapszik, megemlítette azokat a körülményeket, amelyeket a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett és utalt azokra az okokra is, amelyek miatt valamely tény nem talált bizonyítotttnak. Kitért a tanúvallomások értékelésére, kellő indokát adta, hogy a perben kirendelt szakértői véleményben foglaltakat az egyéb bizonyítékokkal miért és hogyan vetette össze. Kétségtelen, hogy a másodfokú bíróság a tanúvallomásokat az elsőfokú bíróságtól eltérően értékelte, de a Kúria a levont következtetést nem találta okszerűtlennek. A bíróság ugyanis az egyes bizonyítékok kellően indokolt elfogadásával - mérlegeléssel - olyan tényállást is megállapíthat, amely a fél által vitatott bizonyíték tartalmával nem áll ugyan összhangban, a per adataira figyelemmel azonban nem okszerűtlen (BH 1997. 375.).

A Pp. 270. §-ának (1) bekezdésében és 275/A. §-ának (1) bekezdésében foglaltakból viszont az következik, hogy a tényállás megállapítására vonatkozó és az ügy érdemi elbírálására is lényeges kihatással levő eljárásjogi szabálysértés hiányában a szabad bírói mérlegeléssel megállapított tényállás felülvizsgálati eljárásban történő felülmérlegelésének, a bizonyítékok újbóli értékelésének nincs helye (BH 1993. 768., BH 1995. 226.).

A Kúria az alperes felülvizsgálati ellen kérelméhez csatolt okirati bizonyítékokkal kapcsolatban megjegyzi, hogy a felülvizsgálati eljárás olyan rendkívüli jogorvoslat, amely kizárja, hogy a felülvizsgálati eljárás tárgyát olyan bizonyíték képezze, ami az első- és másodfokú eljárásnak nem volt tárgya (BH 2001. 172.). Így a felülvizsgálati eljárásban további bizonyíték csatolásának, értékelésének, bizonyítás felvételének nincs helye. A Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a rendelkezésre álló

iratok alapján dönt (Pp. 275. § (1) bekezdés, BH. 2002/29., 2012/179.).

A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felperes felülvizsgálati kérelme nem volt eredményes, ezért a pervesztes felperes a Pp. 270. §-ának (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 87. §-ának (2) bekezdésében foglaltak szerint köteles, az alperes pártfogó ügyvédje díjának viselésére azzal, hogy figyelemmel a 7/2002. (III. 30.) IM rendelet 5. §-ának (5) bekezdésében foglaltakra, a munkadíj összegének meghatározásáról és annak megfizetéséről a Jogi Segítségnyújtó Szolgálat rendelkezik.

A peres felek teljes személyes költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. §-ának (1) bekezdése és 14. §-a szerint az állam viseli.

Budapest, 2013. október 8.

Dr. Kőrös András s.k. a tanács elnöke, dr. Gyengéné dr. Nagy Márta s.k. előadó bíró, dr. Makai Katalin s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

tisztviselő